

NRO 14010 Högheden-Baljåsen - Åmål, Bengtsfors kommuner Område av riksintresse för naturvård **Områdesnummer:** NRO 14010 **Områdesnamn:** Högheden-Baljåsen **Kommun:** Åmål, Bengtsfors **Kartblad:** 10C SV **Area:** 5107 ha **Naturgeografisk region:** 21a Sydvästra Sveriges kuperade barr- och lövskogslandskap. Dalslandsområdet. **Kust/havsregion:** - **Regionindelning för sjöar och vattendrag:** - **Agrara kulturlandskapsregioner:** - **Landskapsformer:** Sprickdalslandskap vågig bergkullterräng med relativ höjd större än 100 m **Riksvärde:** **Landskapstyp** **Naturtyp** **Vegetationstyp** **Arter** **Geologi** Sjö Fauna Odlingslandskap Naturbetesmark, hackslätt, äng Flora, fauna Naturskog Löv-barrblandskog Flora, fauna 23

Värdeomdöme: Representativt odlingslandskap med lång kontinuitet, från Strand till Skackerud längs sjön Edslan och vid Bräcke Ängar i slutningen ner mot Bräcketjärnet, med förekomst av naturlig slättermark och naturlig betesmark, samt representativ naturbetesmark i flack dalgång vid Kärr. Vid Grimsheden finns en representativ äng i slutning ner mot Bräcketjärnet. Växtsamhällena är bitvis art- och individrika med arter som svinrot, darrgräs, höskallra, jungfrulin, kattfot, stagg, brudsporre och slättergubbe. I Klöverudsbranterna växer väl utvecklade lövbarrblandskogar med naturskogskaraktär, bitvis med stort ädellövinslag. Artrika växtsamhällen med sällsynta och krävande arter. Artrikryptogamflora med ett flertal rödlistade arter. Mycket artrik landmolluskfauna varav flera rödlistade. Kärnområde för vitryggig hackspett. Sjön Edslan är en oligotrof klarvattensjö med mycket hög biologisk funktion och med förekomst av glacialrelikter. Även Bräcketjärnet hyser glacialrelikter. **Huvudkriterier:** A, B, C, D **Stödkriterier:** Storlek, mångformighet, naturlighet, kontinuitet, representativitet, raritet, funktion **Förutsättningar för bevarande:** Fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar. **Säkerställande och internationell status:** Delar av området är naturreservat. Området berörs av Natura-2000 områden (fågeldirektivet samt art- och habitatdirektivet). **Områdets huvuddrag:** Landskapet kring sjön Edslan är starkt kuperat och huvudsakligen barrskogsdominerat. Området omfattas av dalformationens nordliga utlöpare som mot norr övergår i gnejsberggrund. Några större förkastningslinjer berör området, som topografiskt dock karaktäriseras av bergkullformationer. I området ligger Baljåsen, Dalslands högsta punkt. Asen är en rundad, välvd granitkulle, som når upp till 301 meter över havet. Här finns en raststuga och ett utsiktstorn. Upp till toppen löper två märkta stigar. Höghedenmassivet längre åt söder inramas av två djupa dalgångar och nivåskillnaderna uppgår till omkring 150 meter. Berggrunden tillhör Dalformationen. Själva bergryggen Högheden-Oxakoff består av kvartsit och lianeskiffer, medan de mer låglänta partierna runt gården Bräcke byggs upp av lerskiffer och kloritsten. Variationen i berggrund påverkar också vegetationen. Den kalkhaltiga lerskiffern bildar underlag för en rik flora bl a vid Bräcke, medan den karga kvartsiten endast förmår nära en mager tallskog. Edslan är en oligotrof klarvattensjö. Sjön har en mycket hög biologisk funktion och innehar betydande raritetsvärden, bl a två relikter *Pontoporeia affinis* och *Limnocalanus macrurus* samt en möjlig relikart *Mysis relicta*. Förekommande fiskarter är ål, ev öring, sik, siklöja, nors, gädda, benlöja, mört, lake, hornsimpa, stensimpa, gers och abborre. Den biologiska mångformigheten får anses som tämligen hög, främst beroende på det höga antalet fiskarter, en tämligen divers grundbottenfauna, en varierad sammansättning av grundbotten och strandnära områden. I det närbelägna Bräcketjärnet förekommer relikten *Pallasea quadrispinosa*. Insprängda i barrskogslandskapet kring Edslan finns på flera platser odlingsmiljöer av stort värde. En välhävdad slätteräng vid Strand innehåller arter som fältgentiana och brudsporre. Väl bevarad ängs- och hagmark finns även vid Grimsheden och Bräcke ängar. Grimsheden är en typisk lidby, belägen på den framträdande kvartsitryggen 24 som sträcker sig mellan Fröskog och Edsleskog. Gården är anlagd ovanför högsta kustlinjen på osvallad morän med

rikt inslag av finjord. Aker och hagmarker sköts enligt gammalt mönster. Från gårdens högst belägna delar har man en enastående utsikt över det dalsländska landskapet med Väneren i fonden. Det kuperade området med kalkrik berggrund på östra sidan av Bräcketjärnet innehåller några av de bäst bevarade ängs- och hagmarksområdena i Dalsland. På gårdarna Bräcke och Bräcketorp bedrivs ännu jordbruk. Vissa av ängsmarkerna har restaurerats och ingår i naturreservatet Bräcke ängar. Den näringsrika marken är främsta förutsättningen för den rikedom på ädla lövträd som finns i området. Ek, alm, lönn, ask, hassel, skogstry och olvon förekommer mer eller mindre rikligt. Även örtfloran är rik. Botaniskt rika ädellövskogar, blandskogar och ängsgranskogar finns på flera platser i området, t ex Lindheden, Skackerud och Klöverud. Där kalklerskiffern går i dagen förekommer en rikare torrängsflora med arter som backsmultron, hällebräcka och trollsmultron. Från den kraftiga branten norr om Hollsten har noterats en rad ovanligare växter som purpurknipprot, backvicker, ryl och skogsklocka. Särskilt rik är floran i brantområdet öster om Klöverud. Där finner man bl a myskmadra och blåsippan i stor myckenhet jämte arter som sårläka, tandrot, vårärt och strävlost. Mindre rikligt finns här lundviol, taggbräken, nästrot etc. Längre söderut, i branten vid Björserud, tillkommer skogsstarr och idegran. Fördelade över hela Högheden-Baljåsenområdet finns biotoper för hotad skogsfauna och -flora. Hit hör lövträdsrika naturskogar i rasbranter, i raviner, på sedan länge igenväxta inägor m m, vilka utgör häckningsmiljöer för bl a gråspett och vitryggig hackspett. I naturskogar med gran förekommer häckande tretåig hackspett. Alla dessa miljöer har också en intressant kryptogamflora med arter såsom lunglav, örtlav och blylav. Den gröna sköldmossan samt levermossan *Crossocealyx hellerianus* växer här. Svampfloran i brantområdet öster om Klöverud är mycket artrik och har stort vetenskapligt värde. Naturliga betesmarker utgörs av öppen hagmark och ekhage. Förekommande vegetationsstyper är rödvenhed, rödvenäng, örtrik friskäng, skogsnävaäng, högörtäng och högstarräng. Växtsamhällena är bitvis art- och individrika, med arter som svinrot, slättergubbe, stagg, darrgräs, prästkrage, bockrot, vildlin, ängsskallra, kattfot, st Pers nycklar, brudsporre, ormrot.

Anmärkningar: Området berör område av riksintresse för friluftsliv nr FP 2, Höghedenområdet. Ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 85-3 och 85-7 i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer P8501,85-07 och 8502, 85-03). Delar av området ingår i länets naturvårdsplan.

Referenser: Hallingbäck, T. 1981: *Inventering av mossfloran vid Klöverud*. Stencil. Förvaras på Länsstyrelsen. Lind, B. 1979: *Grusinventering. Bengtsfors kommun*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1982:4. Lind, B. 1980. *Grusinventering. Åmåls kommun*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1982:4. Länsstyrelsen. 1976: *Natur i Älvsborgs län*, s 267, 269-271 Länsstyrelsens flora- och faunaregister. Länsstyrelsen. 1986: *Naturvårdsprogram för sjöar och vattendrag. Åmåls kommun*. Förvaras på Länsstyrelsen. Länsstyrelsens floraregister. Förvaras på Länsstyrelsen. Länsstyrelsen 1994: *Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1994:5. 25 Länsstyrelsen 1996: *Ängar och hagar i Vänersborgs, Melleruds och Åmåls kommuner*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Rapport 1996:3. Naturvårdsverket 1996: *Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet*. Stockholm. Martinsson, P.-O. 1991: *Naturinventering i riksintresseområdet Högheden-Baljåsen*. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1991:1. Länsstyrelsen 1995: *Kvartalsushållningsplan för Dalsland*. Länsstyrelsens beslut 1995-05-15, dnr 233-16862-93.